

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 461/2021 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen Nuasjärven kalakannan tilasta Kainuussa

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Merja Kyllösen /vas ym. näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 461/2021 vp:

Miten ministeriössä nähdään Kainuussa sijaitsevan Nuasjärven tila ja onko järven yleistila sellainen, että sieltä pyydettyä kalaa voi edelleen turvallisesti syödä,

mihin keinoihin ministeriö aikoo ryhtyä varmistaa jatkossa riittävän tiedonsaannin kalojen syömäkelpoisuudesta ja parantaakseen järven mainetta, mikäli sieltä pyydetty kala on ravinnoksi kelpaavaa ja

miten Nuasjärven tila turvataan tulevaisuudessa niin, että vesistön kalakantoja on mahdollista hyödyntää jatkossakin?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Oulujoen-Iijoen vesienhoitoalueeseen kuuluva Nuasjärvi on tyypiltään suuri humusjärvi ja sen ekologinen tila on vesienhoidon laajaan aineistoon perustuvan ekologisen luokittelun mukaan hyvä.

Kemiallisen tilan suhteen on Nuasjärvi, niin kuin kaikki Suomen vesimuodostumat, luokiteltu huonoon tilaan koska muovien ja tekstiilien palonestoaineina käytettyjen polybromattujen difenyyliettereiden (PBDE-aineet) mallinnettu pitoisuus ylittää sille asetetun ympäristölaatunormin. Kemiallisessa luokituksessa PBDE-aineiden ympäristölaatunormin tiukentuminen aiheutti tilaluokan laskun kaikkien vesienhoitoalueiden vesimuodostumissa, vaikkei itse vesimuodostumassa olisi muutosta huonompaan tapahtunut.

Muiden aineiden kuin PBDE:n osalta Nuasjärven kemiallinen tila on hyvä, mutta yksittäisten laatunormiylitysten ja lähellä ympäristölaatunormia olevien ahventen elohopeapitoisuuksien vuoksi Nuasjärvi on vesienhoitosuunnitelmassa nimetty silmällä pidettäväksi.

Elohopea rikastuu ravintoketjussa ja etenkin humusjärvissä sitä kertyy petokaloihin, kuten ahveeniin ja haukiin. Ympäristölaatu normin ylitykset ovat Suomen vesistöissä yleisiä alun perin ilmaperäisen elohopeakuormituksen vuoksi. Nuasjärvellä näyteahvenien elohopeapitoisuudet olivat vuonna 2019 pääosin hieman suurempia kuin vuosina 2015 ja 2016, mutta ero ei ollut tilastollisesti todennettavissa.

On huomattava, että kemiallisen tilan määrittelyssä käytettävä elohopean laatu normi on tiukempi kuin ravinnoksi käytettävän kalan elohopean raja-arvo. Elohopean ympäristölaatu normi kalassa perustuu eliöiden, ei ihmisterveyden suojeluun. Valtioneuvoston asetuksen (1022/2006) mukainen taustapitoisuuden huomioiva ympäristölaatu normi elohopealle kalassa on vesimuodostumatyypin mukaan 0,20-0,25 mg/kg tp, kun taas EU:n komission asetuksen (1881/2006) mukaan elintarvikkeena käytettävän kalan elohopeapitoisuuden raja-arvo on kalalajin mukaan 0,5-1,0 mg/kg tp.

Satunnainen enimmäismäärää suurempi saanti ei merkitse välitöntä terveysriskiä, vaan enimmäispitoisuuksien avulla estetään erityisesti sellaisia haitallisia vaikutuksia, jotka aiheutuvat pitkäaikaisen ja jatkuvan altistumisen seurauksena. Ruokaviraston elintarvikkeiden turvalliseen käyttöön liittyvissä ohjeissa on otettu huomioon ahvenien sisältämä elohopea eikä ohjeita noudattamalla ahvenien sisältämästä elohopeasta aiheudu terveyshaittaa ihmisille. Suurimpien petokalajien syöntiä tulisi Ruokaviraston yleisten suositusten mukaisesti rajoittaa. Lapset, nuoret ja hedelmällisessä iässä olevat voivat syödä haukea vain 1–2 kertaa kuussa annoskoon ollessa 100 g. Raskaana oleville ja imettäville ei suositella hauen syömistä ja lisäksi Ruokavirasto suosittelee päivittäin sisävesien kaloja syövien vähentämään hauen lisäksi myös muiden isokokoisten petokalojen käyttöä.

Elintarvikevalvontaviranomaiset valvovat kala-alan toimijoiden oma valvonnan toimivuutta ja riittävyttä riskiperusteisesti ja pistokoeluentoisesti. Paikallisten elintarvikevalvontaviranomaisten vastuulla on myös tarvittaessa antaa suosituksia elintarvikkeiden käytön rajoittamiseksi, mikäli näiden alueella on esimerkiksi suurentunut riski haitallisten aineiden kertymisestä kalastustuotteisiin. Tutkimustulosten perusteella Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän ympäristöterveydenhuolto ei ole antanut rajoitteita Nuasjärven kalojen elintarvikekäytölle.

Nuasjärven seurannan ja tarkkailun valvontaraportit ovat julkisia asiakirjoja. Tarkkailusta vastaava toiminnanharjoittaja tiedottaa tuloksista säännöllisesti verkkosivuillaan. Luvanvaraista toimintaa valvova ympäristöviranomainen tekee yhteistyötä terveydensuojeluviranomaisen kanssa ja he vastaavat yhdessä kansalaisten kysymyksiin. Tulosten niin antaessa aiheutta antaa terveydensuojeluviranomainen mahdollisia syöntirajoituksia Nuasjärven kalojen osalta.

Avoin keskustelu- ja tiedonvaihtoyhteys Sotkamon kalatalousalueen kanssa mahdollistaa tiedonvälitystä suoraan Nuasjärvestä kalaa pyytävälle taholle.

Valvontaviranomainen valvoo, että ympäristöluvanvaraiset Nuasjärven kuormittajat toimivat lupiansa määräysten mukaan. Lisäksi valvova viranomainen seuraa Nuasjärven tilaa ja puuttuu tarvittaessa Nuasjärveen johdettavien päästöjen määrään, mikäli käy ilmi, että niistä muodostuu riski ennalta arvioitua suuremmille haittavaikutuksille.

Vesienhoitokausittain tarkistetaan vesienhoitosuunnitelmien mukaiset tavoitteet vesimuodostumien hyvän tilan saavuttamiseksi. Luvanvaraisen toiminnan osalta pannaan tarvittaessa vireille ympäristölupien muuttaminen. Toimenpideohjelman toteutuminen ja toimenpiteiden riittävyys arvioidaan, ja seuraavaan vesienhoitosuunnitelmaan tehdään tarkistuksia.

Nuasjärven vesienhoitosuunnitelman mukaista seuranta ja kuormittajien ympäristölupien mukaista tarkkailua jatketaan säännöllisesti. Seurantaan ja tarkkailuun kuuluvat myös kalataloudelliset osat, joissa analysoidaan kalojen haitta-ainepitoisuuksia.

Helsingissä 22.9.2021

Ympäristö- ja ilmastoministeri Krista Mikkonen